

4.2 VENDOSJA DHE NDRYSHIMI I VETIVE TË OBJEKTIT

Vetitë e objektit vendosen dhe ndryshohen në redaktues. Vetitë e objektit janë:

- atributet
- objektet e lidhura
- objektet e përfshira

Emrat e attributeve, të cilëve duhet *patjetër* t'u përcaktohen vlerat, nëse dëshironi të ruani objektin, në redaktues shfaqen me ngjyrë të kaltër të hapur.

Fushat për shënimin e të dhënave, të cilat për shkak të gjendjes së objektit *nuk mund* të plotësohen, kanë ngjyrë hiri. Ngjyrë hiri kanë edhe fushat për shënimin e të dhënave, tek të cilat përcaktohen vlerat duke i përzgjedhur nga lista dhe fushat për shënimin e të dhënave për përcaktimin e lidhjeve.

Procedura

1. Gjeni dhe përzgjidhni objektin.
2. Përzgjidhni metodën **Objekti / Redakto**.

Hapet redaktuesi i objektit.

Këshillë:

Redaktuesi i objektit hapet edhe duke shtypur tastet <Ctrl> + <E>, pasi që objekti të përzgjidhet në hapësirën e punës.

3. Vendosni ose ndryshoni vetitë e attributeve (shih kap. 4.2.1).

Pas vendosjes së vlerës së atributit, tek fusha tjetër kaloni duke shtypur tastin <Tab>. Fushën për shënimin e vlerës së atributit mund ta përzgjidhni duke klikuar mbi të.

4. Përcaktoni lidhjet e objektit (shih kap. 4.2.2).
5. Krijoni ose ndryshoni objektet e përfshira (shih kap. 4.2.3).
6. Ruani objektin (shih kap. 4.2.4).

Dritarja e redaktuesit mbyllet.

Mundësitë...

Dritarja e redaktuesit hapet edhe kur:

- përzgjidhni metodën për krijimin e objektit (shih kap. 4.1)
- në redaktuesin e objektit bazë klikoni butonin **Redakto**, që të ndryshoni edhe vetitë e objektit të përfshirë

4.2.1 Atributet

Vlerat etributeve mund t'i përcaktoni në redaktues:

- duke i shënuar në fushën për shënimin e të dhënave
- duke i shënuar në dritaren për shënimin e vlerës së atributit
- duke i shënuar në dritaren për shënimin e vlerave tëtributeve të përsëritshme
- duke i përzgjedhur nga lista
- duke i përzgjedhur nga lista e kodeve
- përmes kutive për zgjedhje
- përmes butonit për përzgjedhje

4.2.1.1 Shënimi i vlerave në fusha

Procedura

1. Tek emri i atributit klikoni fushën për shënimin e të dhënave.
2. Shënoni vlerën.

Vendi:

Figura 4.2-1: Fusha për shënimin e të dhënave

Shembull:

Në redaktuesin **Partneri** klikoni në fushën "Vendi" dhe shënoni vlerën.

Shënim:

Vlerat e disatributeve (p.sh. datat) kërkojnë shënimin në formën e formatuar (shih kap. 6.2).

4.2.1.2 Shënimi i vlerës së atributit në dritaren për shënimin e saj

Procedura

1. Klikoni butonin me emrin e atributit (shih *Figura 4.2-2*).
- Hapet dritarja me emrin e atributit (shih *Figura 4.2-3*).
2. Shënoni vlerën.
3. Klikoni butonin **Në rregull**.

Dritarja me emrin e atributit mbyllet. Pjesa e vlerës së shënuar ndodhet pranë butonit me emrin e atributit.

Shënim

Figura 4.2-2: Butoni me emrin e atributit

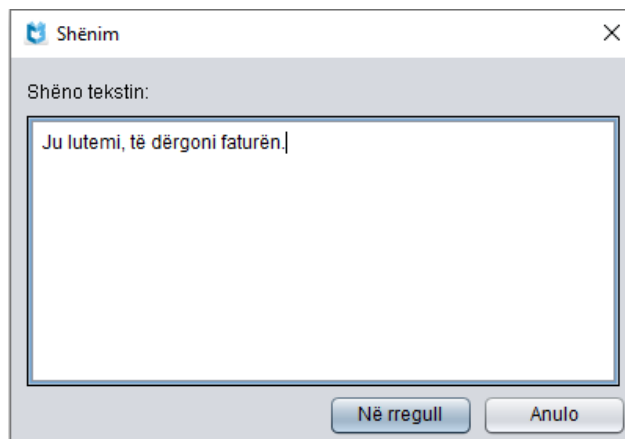

Figura 4.2-3: Dritarja për shënimin e vlerë së atributit

Shembull:

Në redaktuesin **Porosia** klikoni në butonin **Shën. në porosi**, në dritaren me emrin e atributit shënoni tekstin dhe ruane atë.

4.2.1.3 Shënimi i vlerave të attributeve të përsëritshme

Në dritaret për shënimin e vlerave të attributeve të përsëritshme mund të shënoni vlerat dhe të shtoni atributet.

Procedura

1. Klikoni butonin me emrin e atributit (shih *Figura 4.2-2*).
Hapet dritarja me emrin e atributit (shih *Figura 4.2-4*).
2. Tek "Vlera e re" shënoni vlerën e atributit të veçantë.
3. Klikoni butonin **Shto**. Vlera e shënuar shtohet në listën me emrin e atributit, me numrin rendor 1 (vlera e atributit të parë).
4. Për *shtimin* e vlerës së atributit të ri përsëritni pikën 2 dhe 3.
5. Nëse dëshironi të **redaktoni** vlerën e atributit të veçantë, atë duhet ta përzgjedhni në listë, tek "Vlera e re" shënoni vlerën e re dhe më pas klikoni butonin **Ndrysho**.
6. Nëse dëshironi që njërin nga atributet ta **largoni**, përzgjidhjeni atë në listë dhe klikoni butonin **Largo**.
7. Sipas nevojës mund të redaktoni renditjen e attributeve në listë. Atributin e veçantë mund ta ngjisni më lartë në listë përmes butonit **Lart**, ndërsa poshtë e zbrisni përmes butonit **Poshtë**.
8. Klikoni butonin **Në rregull**.

Dritarja me emrin e atributit mbyllet. Një pjesë e vlerave të shënuara të attributeve shfaqen në redaktuesin e objektit të përzgjedhur në fushën pranë butonit me emrin e atributit. Vlerat e attributeve janë të ndara me shenjën "/".

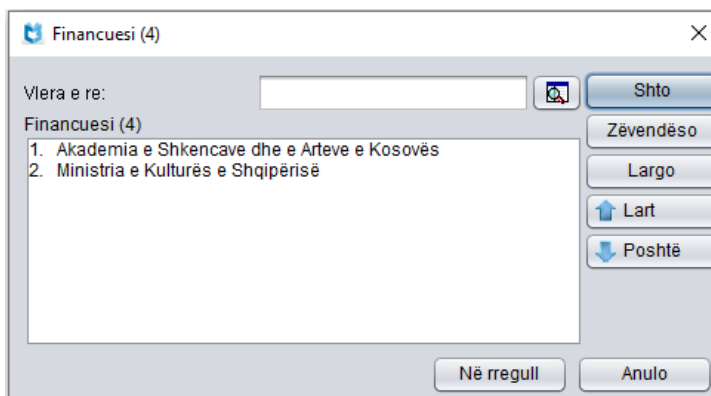

Figura 4.2-4: Dritarja për shënimin e vlerave të attributeve që përsëriten

4.2.1.4 Përzgjedhja e vlerës së atributit nga lista

Procedura

1. Lista hapet duke klikuar në fushën që përmban shenjën "▼".
Kur e dhëna nuk është e detyrueshme, rreshti i parë në listë është i zbrazët.
2. Përzgjidhni vlerën përkatëse.

Këtë mund ta bëni në dy mënyra:

- përzgjidheni me anë të tasteve për lëvizje (<lart>, <poshtë>, <Home>, <End>, <PgUp>, <PgDn>) dhe më pas klikoni tastin për hapësirë
- përzgjidheni me anë të miut dhe më pas klikoni mbi të

Lista hapet në mënyrë automatike.

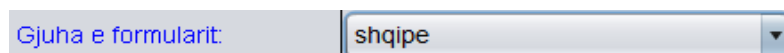

Figura 4.2-5: Fusha për shfaqjen dhe përzgjedhjen e vlerave nga lista

Këshillë:

Vlerën mund ta përzgjidhni edhe nëse në listën e hapur shtypni tastin me shkronjën e parë të vlerës dhe më pas shtypni tastin për hapësirë.

Shënim:

Nëse dëshironi që vlerën e transferuar ta hiqni nga fusha, nga lista përzgjidhni rreshtin e zbrazët.

4.2.1.5 Përzgjedhja e vlerave nga lista e kodeve

Attributeve, të cilët kërkojnë vendosje të kodeve, vlera u përcaktohet:

- duke përzgjedhur atë nga lista e kodeve
- duke vendosur kodin ose vlerën në fushën para ikonës e listës së

kodeve

Shtetësia:	Kosova	
------------	--------	---

Figura 4.2-6: Fusha për vendosjen e vlerave të koduara dhe ikona e listës së kodeve

Procedura

1. Vendosni kodin ose pjesën e parë të kodit dhe klikoni ikonën e listës së kodeve , e cila ndodhet pas fushës për shënimin e të dhënave të atributit, ose klikoni ikonën e listës së kodeve, nëse dëshironi që lista të hapet nga fillimi. Nëse dëshironi që listën e kodeve ta hapni vetëm përmes tasteve, shtypni tastin <Tab> dhe më pas tastin për hapësirë.
2. Në listë gjeni dhe përzgjidhni vlerën përkatëse.
Këtë mund ta bëni në tri mënyra:
 - klikoni mbi të me tastin e majtë të miut
 - përzgjidhni atë përmes tasteve për lëvizje (<Left>, <Right>, <Home>, <End>, <PgUp>, <PgDn>) dhe më pas shtypni tastin për hapësirë
 - gjejini atë përmes butonit **Gjej** dhe **Kërko më tutje** (shih kap. 4.2.1.5.1)
3. Klikoni butonin **Në rregull**.

Vlera e përzgjedhur transferohet në fushën para ikonës së listës së kodeve.

Këshillë:

Vlerën nga lista e kodeve mund ta përzgjidhni edhe duke klikuar dy herë me tastin e majtë të miut.

Mundësitë...

Atributit, i cili kërkon vlerë të koduar, vlera i përcaktohet duke vendosur kodin ose duke vendosur vlerën në fushën para ikonës së listës së kodeve.

Shënim:

Në disa raste, tek atributi i tillë, në fushën për shënimin e të dhënave mund të shënohet edhe vlera, e cila nuk ndodhet në listën e kodeve. Këtë mund ta bëni vetëm tek lista lokale dhe nëse kështu është e përcaktuar në skedarin e konfigurimit për bibliotekën kryesore.

4.2.1.5.1 Kërkimi i vlerave në listën e kodeve

Procedura

1. Në dritaren me emrin e listës së kodeve klikoni butonin **Gjej**.
Hapet dritarja për shënimin e termit për kërkim.
2. Vendosni vlerën që kërkoni. Mjafton të shënoni vetëm një pjesë të vlerës.

Shënim:

Gjatë shënimit të pjesës së vlerës që kërkoni nuk duhet të përdorni simbolin për shkurtim "", sepse programi kërkon për të gjitha simbolet dhe karakteret që shënohen.*

3. Për të filluar kërkimin klikoni butonin **Në rregull**.

Përzgjidhet vlera e parë në listë. Nëse vlera e përzgjedhur nuk është e duhura, klikoni në butonin **Kërko më tutje**, derisa të gjeni vlerën e duhur.

Kur programi gjen vlerën e fundit në listën e kodeve, i cili i përshtate kodit të shënuar për kërkim, pasi të klikoni në butonin **Kërko më tutje** shfaqet pyetja: "Dëshironi të kërkoni nga fillimi?". Pasi të klikoni butonin **Po** dritarja me pyetjen mbyllet dhe në listën e kodeve sërish përzgjidhet vlera e parë, e cila i përshtatet termit të shënuar për kërkim. Duke klikuar në butonin **Kërko më tutje** mund të kontrolloni përsëri vlerat e gjetura.

4.2.1.6 Përzgjedhja e vlerave përmes kutive për zgjedhje

Kutinë e zgjedhjes () mund ta plotësoni ose pastroni duke e klikuar atë. Nëse kutia është klikuar (), domethënë që mundësia është përzgjedhur. Kutitë e zgjedhjes prezantojnë mundësitë, të cilat mes vete janë të pavarura, për këtë arsye mund të përzgjidhni disa kuti njëherësh.

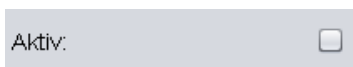

Figura 4.2-7: Kutia e zgjedhjes

4.2.1.7 Përzgjedhja e vlerave tek butonat për përzgjedhje

Butonin për përzgjedhje () mund ta plotësoni ose pastroni duke klikuar mbi të. Nëse butoni është klikuar (), domethënë që mundësia është përzgjedhur. Butonat prezantojnë mundësitë, të cilat mes vete janë të varura, dhe për këtë arsye në momentin e caktuar mund të përzgjidhni vetëm një mundësi.

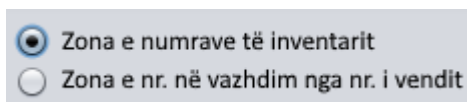

Figura 4.2-8: Butonat për përzgjedhje

4.2.2 Objektet e lidhura

Objekti mund të jetë i lidhur me një ose disa objekte të klasave të tjera.

Shembull:

Porosinë ia dërgoni furnizuesit. Për shkak se të dhënat për furnizuesin janë të ruajtura si objekt në klasën **Partneri**, objektin nga klasa **Porosia** duhet ta lidhni me objektin nga klasa **Partneri**.

Objektet e lidhura janë të pavarura dhe në bazën e të dhënave mund të ekzistojnë edhe më vete.

Lidhjet e objekteve **gjithmonë përcaktohen** në redaktuesin e objektit të përzgjedhur. Vetitë e tyre mund t'i **ndryshoni** pasi t'i keni përzgjedhur në shfletues përmes kërkimit ose përmes lidhjeve.

Objektet e lidhura në redaktuesin e objektit të përzgjedhur shfaqen në dy mënyra:

- si buton, kur objektin e përzgjedhur mund ta lidhni vetëm me një objekt të klasës tjetër; butoni para emrit të objektit ka ikonën
- si listë, kur objektin e përzgjedhur mund ta lidhni me disa objekte të klasës tjetër

4.2.2.1 Lidhja me një objekt

4.2.2.1.1 Përcaktimi i lidhjes

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit të përzgjedhur klikoni butonin që prezanton lidhjen.
Hapet dritarja për kërkim e klasës nga e cila dëshironi ta përzgjidhni objektin.
2. Gjeni dhe përzgjidhni objektin, me të cilin dëshironi të lidhni objektin që po redaktoni (shih kap. 4.3.1).

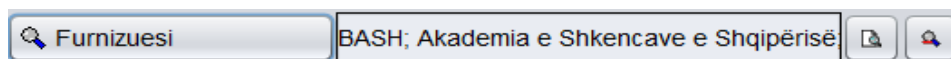

Figura 4.2-9: Butoni me emrin e objektit të lidhur

Shembull:

Në redaktuesin **Kërkesa për HN** klikoni butonin **Furnizuesi**, në dritaren për kërkim **Kërkimi – Partneri** gjeni partnerin që shfaqet si furnizues dhe klikoni mbi të.

4.2.2.1.2 Përcaktimi i lidhjeve përmes ikonës për shënimin e të dhënave ose fshirja e lidhjeve

Procedura

1. Pas fushës me emrin e butonit, që prezanton lidhjen, klikoni ikonën

Hapet dritarja për vendosjen ose fshirjen e lidhjes.

2. Shënoni ID-në e objektit. Kjo është vlera e atributit, e cila në mënyrë uniforme e identifikon objektin.
3. Klikoni butonin **Në rregull**.

4.2.2.1.3 Fshirja e lidhjeve përmes ikonës për vendosjen ose fshirjen e lidhjes

Procedura

1. Pas fushës me emrin e butonit, që prezanton lidhjen, klikoni ikonën .
Hapet dritarja për vendosjen ose fshirjen e lidhjes.
2. Fshini ID-në e objektit ose vlerën e atributit, e cila në mënyrë uniforme e identifikon objektin.
3. Klikoni butonin **Në rregull**.

4.2.2.1.4 Paraqitja e objektit të lidhur

Procedura

1. Pas fushës me emrin e butonit, që prezanton lidhjen, klikoni ikonën .
Hapet paraqitësi për objektin e lidhur (shih kap. 4.4).

4.2.2.2 Lidhja me disa objekte

4.2.2.2.1 Përcaktimi i lidhjes

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit të përzgjedhur klikoni butonin **Shto**.
Hapet dritarja për kërkim e klasës në të cilën dëshironi të përzgjidhni objektin.
2. Gjeni dhe përzgjidhni objektin me të cilin dëshironi të lidhni objektin që po katalogoni. Mund të përzgjidhni një ose disa objekte njëherësh (shih kap. 4.3.1).

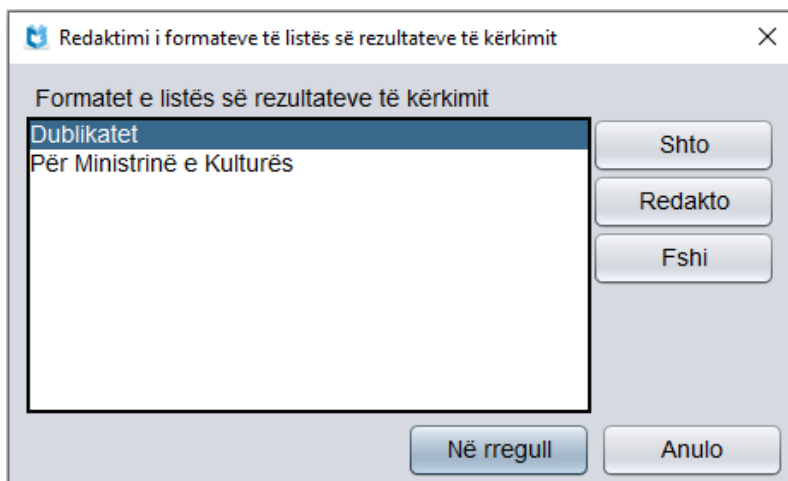

Figura 4.2-10: Lista e objekteve të lidhura në redaktuesin e objektit bazë

Shembull:

Nëse dëshironi të përfshini një format të ri për paraqitjen e rezultateve të kërkimit, klikoni butonin **Shto** në redaktuesin e **Redaktimi i formateve të listës së rezultateve të kërkimit**, në dritaren për kërkim **Formati i listës së rezultateve të kërkimit** gjeni dhe përzgjidhni atë.

4.2.2.2 Fshirja e lidhjes

Procedura

1. Në listën objekteve të lidhura me objektin që po redaktoni përzgjidhni objektin.
2. Klikoni butonin **Fshi**.

4.2.2.3 Paraqitja e objektit të lidhur

Procedura

1. Në listës e objekteve të lidhura me objektin që po redaktoni përzgjidhni objektin.
2. Klikoni butonin **Shfaq**.
Hapet paraqitësi i objektit të lidhur (shih kap. 4.4).

4.2.3 Objektet e përfshira

Objekti mund përmbaj një ose disa objekte nga klasa tjetër.

Shembull:

Porosia përmban disa njësi. Të dhënat për njësitë janë të ruajtura si objekte në klasën **Njësia e porosisë**. Për shkak se njësia e veçantë në bazën e të dhënave

nuk mund të ekzistoj më vete (pa porosinë), ajo mund të prezantoj vetëm objektin e përfshirë të objektit nga klasa **Porosia**.

Objektet e përfshira **gjithmonë krijohen** në redaktuesin e objektit të përzgjedhur. Vetitë e tyre mund **ndryshohen** pasi të përzgjidhen:

- në shfletues përmes kërkimi ose përmes lidhjeve
- në redaktuesin e objektit të përzgjedhur (kryesor)

Objektet e përfshira janë të shfaqura në redaktuesin e objektit të përzgjedhur në dy mënyra:

- si buton, kur objekti i përzgjedhur mund të përmbaj vetëm një objekt të klasës tjetër; para emrit të butonit ndodhet ikona
- si listë, kur objekti i përzgjedhur mund të përmbaj disa objekte të klasës tjetër

4.2.3.1 Krijimi i objektit të përfshirë

4.2.3.1.1 Krijimi i objektit të përfshirë dhe ndryshimi i vetive të tij

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit të përzgjedhur klikoni butonin me emrin e objektit të përfshirë.

Hapet redaktuesi i objektit të përfshirë. Me këtë rast objekti bazë ruhet në bazën e të dhënave.

2. Shënoni ose ndryshoni vetitë e objektit të përfshirë.
3. Klikoni butonin **Në rregull**.

Hapet redaktuesi i objektit kryesor.

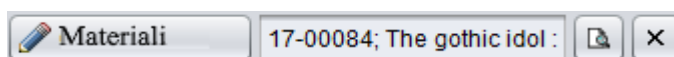

Figura 4.2-11: Butoni me emrin e objektit të përfshirë

Shembull:

Në redaktuesin **Kërkesa për HN** klikoni butonin **Materiali**. Hapet redaktuesi **Materiali**, ku vendosen të dhënat bibliografike për materialin dhe ato ruhen.

4.2.3.1.2 Fshirja e objektit të përfshirë

Procedura

1. Pas fushës me emrin e butonit, që prezanton objektin e përfshirë, klikoni ikonën .

4.2.3.1.3 Paraqitja e objektit të përfshirë

Procedura

1. Pas fushës me emrin e butonit që prezanton objektin e përfshirë, klikoni ikonën .
Hapet redaktuesi i objektit të përfshirë (shih kap. 4.4).

4.2.3.2 Krijimi i disa objekteve të përfshira

4.2.3.2.1 Krijimi i objektit të përfshirë

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit kryesor klikoni butonin **Objekti i ri**.
Hapet redaktuesi i objektit të përfshirë. Objekti kryesor ruhet në bazën e të dhënave.

Shënim:

Nganjëherë duhet të përzgjidhet edhe klasa e veçantë, në mënyrë që të hapet redaktuesi i objektit të përfshirë.

2. Shënoni vetitë e objektit të përfshirë.
3. Klikoni butonin **Në rregull**.
Hapet redaktuesi i objektit kryesor.

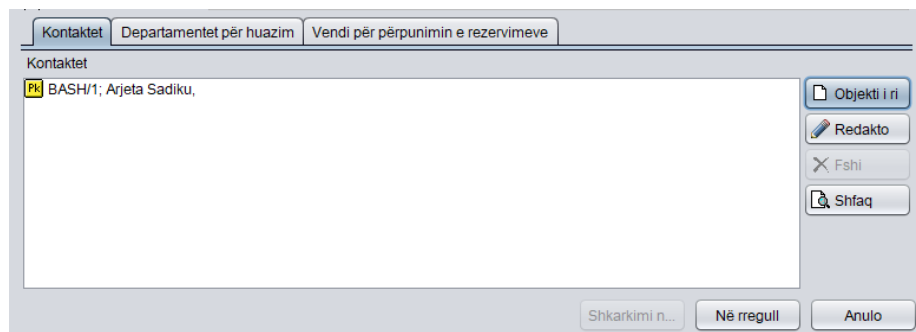

Figura 4.2-12: Lista e objekteve të përfshira në redaktuesin e objektit kryesor

Shembull:

Nëse tek partneri dëshironi të vendosni të dhënat për kontaktet, në redaktuesin **Partneri/Rolet dhe kontaktet** klikoni butonin **Objekti i ri**, përzgjidhni personin për kontakt ose departamentin, vendosni të dhënat për objektin e përfshirë dhe ruani ato.

4.2.3.2.2 Ndryshimi i vetive të objektit të përfshirë

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit kryesor ndodhet lista e objekteve të përfshira. Në këtë listë përzgjidhni objektin duke e klikuar atë. Pas këtij veprimi të dhënat që përcaktojnë objektin ngjyrosen.
2. Klikoni butonin **Redakto**.
Hapet redaktuesi i objektit të përfshirë. Pas këtij veprimi objekti kryesor ruhet në bazën e të dhënave.
3. Ndryshoni vetitë e objektit të përfshirë.
4. Klikoni butonin **Në rregull**.
Hapet redaktuesi i objektit kryesor.

Mundësitë...

Vetitë e objektit të përfshirë mund t'i ndryshoni edhe nëse:

- atë e gjeni dhe e përzgjidhni në klasën në të cilën është ruajtur
- atë e përzgjidhni nga lista e objekteve të lidhura me objektin kryesor

Më pas përzgjidhni edhe metodën **Objekti / Redakto**.

4.2.3.2.3 Fshirja e objektit të përfshirë

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit kryesor ndodhet lista e objekteve të përfshira. Në listë klikoni objektin që dëshironi të përzgjidhni. Pas këtij veprimi të dhënat që përcaktojnë objektin ngjyrosen.
2. Klikoni butonin **Fshi**.

4.2.3.2.4 Paraqitja e objektit të përfshirë

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit kryesor ndodhet lista e objekteve të përfshira. Në listë klikoni objektin që dëshironi të përzgjidhni. Pas këtij veprimi të dhënat që përcaktojnë objektin ngjyrosen.
2. Klikoni butonin **Shfaq**.
Hapet paraqitësi i objektit të përfshirë (shih kap. 4.4).

4.2.4 Ruajtja e objektit

Kur të vendosni vetitë e objektit në redaktues ose t'i ndryshoni ato, objektin duhet ta ruani në bazën e të dhënave.

Procedura

1. Në redaktuesin e objektit të përzgjedhur klikoni butonin **Në rregull**.

Redaktuesi mbyllet. Te objekti në mënyrë automatike vendoset emri i përdoruesit të sistemit, i cili i ka vendosur apo ndryshuar vetitë e objektit, si dhe data dhe koha e vendosjes ose ndryshimit të vetive.

Objekti kryesor ruhet në mënyrë automatike në bazën e të dhënave edhe tek:

- përcaktimi i lidhjeve të objektit
- krijimi ose ndryshimi i vetive të objektit të përfshirë

Nëse objektin nuk dëshironi ta ruani, klikoni butonin **Anulo**. Dritarja e redaktuesit mbyllet, ndërsa vetitë e objektit të vendosura pas ruajtjes së fundit ruhen në bazën e të dhënave.